

UN MEMORIAL DE RENDES REIALS DE PRINCIPIS DEL SEGLE XV

En les recerques que faig a l'Arxiu de la Corona d'Aragó em vingué a les mans el document que més endavant transcriu, on hi ha una relació de les rendes que el sobirà de Catalunya col·lia a cinc de les vegueries del Principat. Sense cap intenció de profunditzar en el tema, perquè la font és molt incompleta, crec que la seva sola publicació pot ésser força interessant, car dóna notícies desconegudes sobre la situació d'alguns dominis reials a diferents èpoques. Es tracta, doncs, d'una petita aportació documental a aquest tema econòmic.

1. EL DOCUMENT

El text que donem a conèixer és un memorial sense títol, escrit en un quadern de dotze fulls que precedeixen el volum 22 de la classe 4.ª, fons del *Reial Patrimoni*, subsecció *Batllia General*. A la primera plana, que a l'ensem ho és de tot el volum, hi ha el títol d'aquest: *Liber Iurisdictionum Vicarie Villefranche Penitensis*. Al quadern, numerat en xifres àrabs, segueixen 262 folis de la resta del volum on hi ha registrats 72 documents que cronològicament van des del 1314 fins al 1416, acreditatius de les vendes i alienacions del Patrimoni Reial, tant jurisdiccionals com de rendes, contribucions i drets dominicals, pertanyents a la vegueria de Vilafranca del Penedès.

L'abast espacial del text és de tres vegueries tarragonines (Tarragona, Montblanc i Tortosa), una de Barcelona (Vilafranca), la vegueria de Lleida i la sotsvegueria del Pallars que depèn de l'anterior. A diferència dels textos publicats per Bofarull¹, les localitats apa-

1. BOFARULL Y SARTORIO, Manuel de: *Rentas de la antigua Corona de Aragón*, CO.DO.IN., vol. 39; Barcelona, 1871. Hi ha dos memorials de rendes: el de Francesc

reixen aquí agrupades en vegueries, seguides d'un resum de les rendes dels principals llocs de jurisdicció i domini reial (fol. 10).

L'abast temporal del document és més complex. La seva redacció cal situar-la després de l'any 1403 en què es data la darrera venda de rendes (fol. 2 r.) i que correspon a l'època de Martí l'Humà, hereu d'un patrimoni depauperat i reorganitzador de la seva hisenda².

Hi apareixen a més esmentades, amb data i preu, les més importants operacions econòmiques realitzades des del 1286; també s'hi anotaren les alienacions i canvis de senyoriu soferts per algunes d'aquestes poblacions durant el període de temps comprès entre 1286 i 1403.

2. ELS ARRENDAMENTS DE LES RENDES

Ja és conegut que els impostos locals, tant de tipus ordinari (quèsties o tributacions anuals dels pobles³, cenes, monedatges, bovatges, tributs dels calls jueus, lluïsmes percebuts per la transmissió de propietats, drets de bolla i segell, de fires i mercats, lleudes d'entrada de mercaderies, drets de coronatge, maridatge, subsidis per a empreses bèl·liques del rei, etc.⁴) com extraordinari (donatius de Corts, ajudes per a la recuperació del reial patrimoni, toltes, fòrcies, talles, etc.) eren cobrats directament pel monarca mitjançant una complexa xarxa de funcionaris, o arrendades les seves percepcions en pública subhasta feta pel batlle general o el mestre racional⁵. Els arrendataris, que podien ser diferents per a cada població o vegueria, solien ésser moltes vegades els jueus⁶ amb funcionaris propis per a recollir els diners.

Ferriol del 1315 (pàgs. 57-107) i el del batlle general de Catalunya, Ferrer de Lillet, redactat entre el 1328-30 (pàgs. 17-55).

2. Vid. aquest aspecte a FERRER I MALLOL, M.ª Teresa: *El Patrimoni reial i la recuperació dels senyorius jurisdiccionals en els estats catalano-aragonesos a la fi del segle XIV*, «Anuar. Estud. Mediev.», 7 (1970-71), pàg. 355 i sgts.

3. Sobre el concepte de «quèstia» vid. SÁNCHEZ MARTÍNEZ, Manuel: «*Questie y subsidios en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIV: el subsidio para la cruzada granadina (1329-1334)*», «Cuad. Historia Econ. de Cataluña», XVI (1977), pàgs. 35-36, i FERRER MALLOL, M.ª Teresa: *op. cit.*, pàgs. 361-62.

4. Els tres darrers, segons SÁNCHEZ MARTÍNEZ (*op. et loc. cit.*) són imposicions ordinàries, mentre que la historiografia tradicional les considera imposicions extraordinàries.

5. KLÜPFEL, L.: *El règim de la Confederació catalano-aragonesa a finals del segle XIII*, «Rev. Jurídica de Catalunya», XXXVI (1930), pàg. 119; i PILES ROS, L.: *Estudio documental sobre el baile general de Valencia, su autoridad y jurisdicción*, Valencia, 1970, pàg. 95.

6. CARRERAS CANDI, Francesc: *Geografía General de Catalunya. Catalunya*, Barcelona, s.d. pàg. 1011.

Emprant aquest darrer sistema el sobirà s'estalviava quantioses despeses i retards en el cobrament en evitar-se de desplaçar una munió de gent arreu del Principat, que moltes vegades es deixaven subornar o es desinteressaven per la seva feina; a més a més, la quantitat percebuda era ben neta. Els arrendaments de les rendes solien fer-se cap a darreries de l'any per funcionaris delegats del batlle general; les concessions tenien un any de durada i se l'enduia qui pujava més alt en la subhasta⁷. El pagament de la renda al mestre racional per part de l'arrendatari s'acostumava a fer en tres terminis, al darrer dels quals era el més conflictiu car de tant en tant sortia qualsevol estirabot amb el qual s'excusaven per retardar o deixar impagada aquesta part, com p. ex. l'exigència d'imposicions extraordinàries als súbdits feien endarrerir el pagament de les imposicions normals o ordinàries per manca de diners a les butxaques del poble.

He traslladat a un quadre les diferents quantitats i anys en què s'arrendaren cada una de les poblacions; hi he afegit també les dues avalucions dels anys 1315 i 1328-30? que, tot i no ésser quantitats fixes sinó aproximatives, tenen el seu interès a l'hora de fer un estudi comparatiu i de la seva evolució; en la segona (1328-30) he separat les dades extremes, entre les qual podia oscillar la totalitat del valor de la renda, amb el signe /. Manca saber quina mena d'imposicions constituïen la totalitat de la renda i si són sempre les mateixes a cada una de les avaluacions del quadre, car pot molt ben ser, com és el cas de Piera i Font-rubí, que s'hi incloquin o excloquin alguns tipus de càrrega del total de les rendes precedents i que per tant faria variar notablement la quantitat assenyalada. En els llocs que he pogut esbrinar ja s'ha tingut en compte aquesta circumstància. La mateixa observació del quadre ens fa adonar també com continuen les dues àrees monetàries ben delimitades, la del sou barcelonès (vegueries de Vilafranca, Tarragona, Montblanc i Tortosa) i la del sou jaquès amb persistència de moneda musulmana (vegueria de Lleida i sotsvegueria del Pallars).

7. KLÜPFEL, L.: *op. cit.*, XXXVI (1930), pàgs. 119-20.

8. BOFARULL Y SARTORIO, Manuel de: *op. et loc. cit.*

3. LA TRANSCRIPCIÓ DEL DOCUMENT

Per a la transcripció del text hem adoptat els criteris següents:

- 1) Adaptar la grafia (separació entre paraules) el màxim possible a les normes ortogràfiques actuals, emprant el punt volat i l'apòstrof.
- 2) Supressió de totes les consonants dobles a principi i fi de paraula.
- 3) Emprar el signe [] per a les paraules escrites en l'espai superior o inferior de la línia.
- 4) I el claudàtor [] per a les grafies afegides per tal de completar una escriptura inacabada o incorrecta.
- 5) Separar les xifres romanes d'acord amb el sistema decimal per a facilitar-ne la seva lectura.
- 6) A les notes hem fet ús dels següents abreujaments:
A.C.A.: Arxiu de la Corona d'Aragó.—Barcelona.
A.H.N.: Arxiu Històric Nacional.—Madrid.
B.G.: Batllia General.
Canc.: Cancelleria.
fol.: foli o folis.
M.R.: Mestre Racional.
R.P.: Reial Patrimoni.
reg.: registre.
vol.: volum.

PRIM BERTRAN I ROIGE

LLOCS		ANYS															NOTES		
		1284-85	1286	1299	1306	1314	(1) 1315	1322	1323	1325	(2) 1328-30	1340	1353	1381	1382	1402		1403	
Vegueria de Vilafranca	Vilafranca del Penedés						7.000 s.b.	6.800 s.b. + 1 m.				6.000/6.500 s.b.					1.830 s. + 1/2 m.	(1) Segons el memorial de Francesc Ferriol pub. CO.DO.IN., 39, pàgs. 55-86.	
	L'Arboç		2.400 s.b. + 1/2 m.									2.000/2.200 s.b.						(2) Segons el memorial de Ferrer de Lillet pub. CO.DO.IN., 39, pàgs. 17-53.	
	Cubelles		850 s.b. + 1/2 m.																
	Font-rubi		900 s.b. + 1/2 m.										2.000 s.b. (3)						(3) Inclou la «quistia» i «esdeveniments».
	Piera						12.000 s.b. (4)	7.500 s.b. + 1/2 m.					8.000/8.500 s.b.						(4) Inclou els «esdeveniments».
	El Bruc - Sant Pau de la Guàrdia												700/750 s. s.b.	500 s.b. + 1/2 m.					
Vegueria de Tarragona	Tarragona					5.220 s.b. + 1/2 m.	4.600 s.b.					3.400/3.600 s.b.							
	Cambrils					1.420 s.b.	1.300 s.b.					1.100/1.200 s.b.							
	Tamarit		4.000 s.b. + 1/2 m.																
	Sta. Maria del Pla					170 s.b.	1.270 s.b.					750/800 s.b.							
	Valls					1.302 s.b. 6 d., 1/2 m.													
Vegueria de Montblanc	Montblanc		5.400 s.b. + 1/2 m.				5.000 s.b.												
	Cabra del Camp			98 s.b.															
	Sarral		2.000 s.b. + 1/2 m.																
	Forès			151 s.b., 3 d., òbol															
	Savellà			22 s.b. 2 d.															
	Conesa		800 s.b. + 1/2 m.																
	Muntanyes de Prades						20.000 s.b.	17.502 s.b. + 3 m.											
Vegueria de Lleida	Lleida						13.000 s.j.		16.100 s.j.		16.000/17.000 s.j.	8 morab. (5)		3.700 s.j.	1.550 s.j.	170 s.j. 6 d. 4 s.b. 6 d. (6)	(5) Renda de l'escribania de la Cort de Lleida. (6) Rendes de «coses menudes».		
	Torres de Segre		3.730 s.j. + 1/2 m.																
	Vallseca		350 s.b. + 1/2 m.																
	Sudanell		1.000 s.j. + 1/2 m.																
	Bell-lloc d'Urgell		581 s.j. 6 d. + 1/2 m.		1.600 s.j. + 1/2 m.		600 s.j.												
	Tamarit de Llitera		420 s.j. + 1/2 m.																
	Almacelles i Gimènells		135 s. + 1/2 m.				70 s.j. (7)					50/100 s.j. (7)						(7) Solament les rendes de Gimènells.	
	Almenar		200 s.j. + 1/2 m. (8)															(8) Exclou 2.000 s.j. de «quistia» i 4.000 s.j. de «cena».	
Sotsvegueria de Pallars	Talarn										300 s.j.		900 s.j.						
	Puig de Segur										15/20 s.j.		20 s. 3 d.j.						
	Altarriba												12 s. 8 d.j.						
	Orrit										20/30 s.j.		13 s. 2 d.j.						
Vegueria de Tortosa	Mora								4.730 s.j.										
	Falset								7.000 s.b.										
	Tivissa								5.550 s.b.										
	Tortosa	3.948 s.b.					40.000 s.b. (4)				38.000/40.000 s.b.								
	Amposta		853 s.j. + 292 s., 10 d.b.																

ABREUJAMENTS:

s.b. = sou barcelonès
s.j. = sou jaqués
d. = diner
m. = marc d'argent
morab. = morabatins

Fol. 1 r.

Liber Iurisdictionum Vicarie Villefranche Penitensis.
Iurisdictionum.

fol. 2 r.

VEGUERIA DE VILAFRANCHA DE PENEDÉS

Les rendes de la dita vila de Vilafrancha foren venudes per lo batle general en l'any .M.CCC.XX.II. a I any per preu deVI. mil .DCCC. sous barcelonesos e .I. march d'argent.

En l'any .M.CCCC.III. foren venudes les dites rendes per en Bernat Serra, batlle general de Cathalunya, a I any per preu deM.DCCC.XXX. sous barcelonesos e mig march d'argent.

Lo senyor rey en Jacme donà als hereus d'en G. Torroja e als seus ad in perpetuumCCCC. sous de renda sobre les rendes de Vilafrancha, ab carta dada .VII°. kalendas ianuarii anno .M^o.CCC^o.XV°. 1.

fol. 2 v.

Aquells .L. sous que ls jurats de la dita vila fahien cascun any al senyor rey per lo pes de la farina són estats donats per lo senyor rey en Johan a.n P. Maganell ab carta signada de mà d'en P. Ulzina, regent la vicecancellaria per lo dit senyor qui aquelles posseeix vuy.

LA VILA DEL ARBOÇ.

Les rendes de la vila del Arboç foren venudes en l'any .M.CC.LXXX.VI. per [lo] batle general a I any per preu deII. mil .CCCC. sous barcelonesos e mig march d'argent.

Lo senyor rey en P[ere] vené les rendes del dit loch del Arboç ab tots drets e esdeveniments provinents en aquell a.n P[ere] ça Costa, ciudadà de Barcelona ², ab carta feta en Barcelona, .XII°. kalendas octobris, anno Domini .M^o.CCC^o.XL°.VII°. per preu de .XXX. mil sous, les quals rendes tenen vuy los hereus d'en Johan ça Costa ³.

En l'any .M.CCC.LXXX.IX. lo senyor rey en Johan vené a.n Ferrer de Canet e als seus [els] .II. mil sous barcelonesos e tot altre dret que l dit senyor havia en la quistia ordinària qu.l dit loch del Arboç fa al dit senyor, per preu deIIII. mil florins ⁴.

fol. 3 r.

LO CASTELL DE CUBELLES.

Les rendes del dit castell de Cubelles foren venudes en l'any .M.CC.LXXX.VI. a I any per preu deDCCC.L. sous e mig march d'argent.

1. A.C.A.: Canc., reg. 212, fol. 83 v. i sqts.

2. Segueix e tenen-les vuy, tatxat.

3. A.C.A.: *Libri Patrimonii regii Principatus Cataloniae* (vulg. «Mulasses»), vol. I, fol. 16 r.

4. A.C.A.: Canc., reg. 1930, fol. 1 r. i sqts.

En l'any .M.CCC.LXXX.II.⁵ lo senyor rey en Johan⁶ e la senyora reyna veneren en franch alou lo castell de Cubellas a.n Ferrer de Canet per preu de .III. mil florins, però segons appar per altre compte, lo dit preu no fou tot pagat. E aquell reeberen lo dit preu en Jacme de Menes e n'Arnau Porta, comissaris per lo fet de Sardenya.

Après lo dit castell de Cubellas ab tot son terme, hòmens o fembres ab tota juridictió alta e baxa, fou donat per lo senyor rey a mossèn Bernat de Fortià⁷. E té-lo vuy la senyora reyna dona Yolant⁸.

FONT RÚBIA.

Les rendes de Font Rúbia foren venudes en lo predit any per lo batle general a I any per preu deDCCCC. sous barcelonesos e mig march d'argent.

Les dites rendes de Font Rúbia foren assignades per lo senyor rey en P[ere] en l'any .M.CCC.XX.III. a.n A. Massaguer de vida sua. E après en Ferrer de Lillet comprà del dit A. les dites rendes de vida del dit A. que n era tengut fer I cavall armat.

E après lo senyor rey en Johan e la senyora reyna ab carta lur dada a .X.VII. de març del any .M.CCC.XC.I. venren lo dit castell de Font Rúbia a mossèn P. Febrer, cavaller, per preu de .LXXX.VIII. mil sous, lo qual tenen vuy los seus hereus. E fou-li mesa penyora per remició de la dita compra .I. xapellet o cercle de corona d'aur, segons que en la dita carta és largament contengut⁹.

fol. 3 v.

LA VILA DE APIERA.

Les rendes de la vila de Apiera foren venudes en l'any .M.CCC.XX.II. a I any per preu deVII. mil D. sous barcelonesos e .I. march e mig d'argent.

La dita vila d'Apiera tenia lo comte d'Urgell per venda a ell feta per lo noble en G. R. de Muntcada, lo qual lo possehia per donació que l senyor rey en P[ere] li.n havia feta ab carta sua feta lo .XX.III. dia de juliol del any .M.CCC.LXXX. ¹⁰. E té vuy la dita vila n'Espera.n Déu Cardona per donació a ell feta per lo comte d'Urgell.

LA GUÀRDIA EL BRUCH.

Les rendes de la Guàrdia el Bruch foren venudes en l'any .M.CCC.XL. a I any per preu deD. sous e per mig march d'argent.

5. Hi deia .M.CCC.LXXX.II., tatzada la darrera .X.

6. Segueix *vené a.n Ferrer de Canet*, tatzat.

7. Bernat fou el germà predilecte de la reina Sibilla de Fortià, per a ell eren totes les preferències i atencions. Entre moltes altres coses li concedí les viles i llocs de Cubelles, Vilanova i Fontrubia; donacions confirmades també per l'infant Joan (A.C.A.: Canc., reg. 1685, fol. 86 r.).

8. Violant de Bar, la vidua de Joan II el Caçador, ho tenia des de l'1 de desembre del 1379. A.C.A.: R.P., B.G., classe 4.ª, vol. 22, fol. 228 r.-233 v.

9. A.C.A.: Canc., reg. 1391, fol. 114 r.

A.C.A.: R.P., B.G., classe 4.^a, vol. 14, fol. 137 v.-144 r.

10. A.C.A.: Canc., reg. 937, fol. 65 r. i sqts.

Lo dit lloch té vuy lo prior de Muntserrat per venda a ell feta per part del senyor rey en Pere en l'any .M.CCC.LXX. per preu de .XXX.VI. mil sous, e aprés en l'any .M.CCC.LXX.I. fou confirmada la dita venda per lo dit senyor ¹¹.

TERRAÇA E SABADELL.

Les rendes de ls dits lochs foren venudes en lo dit any .M.CC.LXXX.VI a l any per preu deVI. mil .C. sous e per .I. march d'argent.

Les tasques e altres rendes que'l senyor rey prenia en lo castell e terme de Terraça, prenen los hòmens e universitat del dit loch per venda a ells feta per part del senyor rey ¹².

fol. 4 r.

Los dits lochs de Terraça e de Sabadell foren donats per lo senyor rey en Pere al senyor rey en Martí, estant infant e duch de Muntblanch ¹³, e aprés són estats empenyorats per lo dit senyor a la ciutat de Barcelona qui ls té vuy ¹⁴.

VEGUERIA DE TARRAGONA

CIUTAT DE TARRAGONA.

Les rendes de la ciutat de Tarragona foren venudes en l'any .M.CCC.X.III. a l any per preu deV. mil .CC.XX. sous e mig march d'argent.

Les rendes reials que'l senyor rey prenia en la ciutat e camp de Tarragona pren vuy lo archabisbe de Tarragona per venda a ell feta per lo senyor rey en Johan a perpetual ab carta de gràcia dada en Vilafranca (*fol. 4 v.*) de Penedés lo .IIII.art. dia de deembre del any .M.CCC.XC.I. per preu de .X.VII. mil florins, dels quals pagà solament .XIIII. mil .XC. florins, .X. sous barcelonesos ¹⁵. E restitui cautelas per .II. mil florins. E d'altra part aturàs .X. mil sous per reembre la juridicció de Vilavert, la qual promés reembre al senyor rey.

CAMBRILS E MUNTRIOG.

Les rendes del dit loch de Cambrils se arrendaren en l'any .M.CCC.X.III. a l any per preu deM.CCCC.XX. sous.

LO CASTELL DE TAMARIT DEL CAMP DE TARRAGONA.

Les rendes del dit castell de Tamarit foren venudes en l'any .M.CC.LXXX.VI. a l any per preu de .IIII. mil sous e mig march d'argent.

ALCOVER.

Lo senyors rey ab la dessús dita carta de venda vené tots feus e qualssevilla poder del loch de Alexar e partida de les iuridiccions e certs emoluments e dietes del dit loch d'Alcover.

11. A.C.A.: R.P., B.G., classe 4.ª, vol. 13, fol. 202 r.-209 v.

12. Des del 25 d'octubre del 1380. A.C.A.: Canc., reg. 1699, fol. 59 v.

13. Segons un doc. atorgat a Xàtiva el 6 de juliol del 1382. A.C.A.: R.P., B.G., classe 4.ª, vol. 11, fol. 45 r.-51 v.

14. A.C.A.: Canc., reg. 2197, fol. 69 r. i reg. 3328, fol. 106 r.

15. MORERA LLauradó, E.: *Tarragona cristiana*, vol. II, pàg. 659.

SANTA MARIA DEZ PLA.

Les rendes del dit loch de Santa Maria dez Pla foren venudes en l'any .M.CCC. X.III. a I any per preu deC.LXX. sous. Les quals rendes són: .XX. quartans migera d'ordi e .III. quartans e migera de mestayll, çò és, ordi e forment, e .IX. sous, .I. diner, malla.

Les dites rendes foren venudes per part del senyor rey en Pere a.n P. ça Torra, scrivà de casa sua, ab carta feta en Muntçó a .XV. dies de setembre del any .M.CCC.LXXX.III. per preu de .C. lliures barceloneses¹⁶.

LA VILA DE VAYLLS.

Les rendes de la dita vila de Vaylls foren venudes en l'any .M.CC.LXXX.VI. a I any per preu deM.CCC.II. sous, .VI. [diners], a per mig march d'argent.

Les rendes reyalis de la dita vila, ab la dita vila e ab sos termens e territoris seus e hòmens e fembres, feudataris e habitants e habitadors en la dita vila, e ab mer e mixt imperi, e ab tota iuriditió alta e baxa, civil e criminal, fou donada per lo senyor rey en P[ere] a la Reyna de Xipra a vida sua, ab cara sua feta en Tortosa a .XX.II. de deembre del any .M.CCC.LXXX.II.

VEGUERIA DE MUNTBLANCH

LA VILA DE MUNTBLANCH.

Les rendes de la dita vila de Muntblanch foren venudes en l'any .M.CC.LXXX.VI. a I any per preu deV. mil .CCCC. sous, e per I march e mig d'argent.

Les dites rendes de Muntblanch foren assignades en l'any .M.CCC.XX.III. a la infanta dona Elienor de Castella, muller que fo del senyor frare Jacme d'Aragó¹⁷.

fol. 5 v.

La dita vila de Muntblanch és cap del ducat de Muntblanch e és del senyor rey en Martí per donació a ell feta per lo senyor rey en Pere, pare seu¹⁸.

CABRA.

Muntaren los emoluments de la batlia del dit loch de Cabra en l'any .M.CC.XC. IX.XC.VIII. sous.

Lo senyor rey en Johan e la senyora reina dona Yolant ab letra o carta lur dada en març del any .M.CCC.XC.III. veneren al noble mossèn Ramon Alamany de Cervelló lo dit loch de Cabra per preu de .XII. mil florins, del qual preu restituí cauteles, çò és, de .VI. florins grossos del dit senyor e altres .VI. mil florins de la dita senyora¹⁹.

16. Al marge: *Totes les rendes dels dits lochs e altres foren venudes al dit bisbe per lo senyor rey ab la dessús data carta per preu dels dits .XVII. mil florins.*

17. L'infant Jaume, fill de Jaume II i Blanca d'Anjou, primogènit de la corona, es casà amb la filla de Ferran IV de Castella el 18 d'octubre del 1319, per deixar-la tot seguit i fer-se monjo a diverses ordes. Vid. la crònica del Cerimoniós, cap. 2 al 7.

18. ROVIRA VIRGILI, A.: *Història Nacional de Catalunya*, vol. V, pàg. 389.

19. A.C.A.: Canc., reg. 1933, fol. 164 v. i sqts.

ÇA REYAL.

Les rendes del loch de Ça Reyall foren venudes en l'any .M.CC.LXXX.VI. a I any per preu deII. mil sous e per mig march d'argent.

Les rendes, drets e esdeveniments del dit loch de Ça Reyall són e reeben lo covent del monastir de Santas Creus per donació reyal al dit monastir feta a perpetual²⁰.

La batlia de Ça Reyall és dins la vegueria de Muntblanch e la senyora reyna dona Yolant té-lo per cambra²¹.

fol. 6 r.

FORÉS.

Muntaren los esdeveniments de la batlia de Forés en l'any .M.CC.XC.IX.C.L.I. sous, .III. diners, òbol.

Lo senyor rey en Pere ab carta sua dada lo .VIII. dia de setembre del any .M.CCC.LX.II. vené a frare G., abbat del monestir de Santes Creus, lo dit loch de Forés, de Ça Reyall, de Ça Veylla e d'altres lochs, per liure e franch alou, per preu de .L. mil sous²².

ÇA VEYLLA.

Muntaren los emoluments de la batlia del loch de Ça Veylla en l'any .M.CC.XC.IX.XX.II. sous, .II. [diners].

CONESA.

Les rendes de Conesa foren venudes en l'any .M.CC.LXXX.VI. a I any per preu deMCCC. sous e per mig march d'argent.

Lo loch de Conesa solia ésser del batliu de Ça Reyall e és estat venut per lo senyor rey en Pere al abbat de Santes Creus ab carta feta a .XI. de març del any .M.CCC.L.IX. per preu de .XL. mil sous barcelonesos, los quals reebé micer Bernat d'Ulzinelles, [tresorer] del dit senyor.

MUNTANYES DE PRADES.

Les rendes de les muntanyes de Prades foren venudes en l'any .M.CCC.XX.II. a I any per preu deXVII. mil .D.II. sous e per .III. marches d'argent.

Segons appar en lo .VIè. compte d'en Ferrer de Lillet, quondam batlle general, les rendes de la dita muntanya de Prades foren tornades (fol. 6 v.) e restituïdes al senyor rey per los marmassors del comte d'Urgell qui les tenia assignades per rahó del comtat d'Urgell e vezcomtat d'Ager.

VEGUERIA DE LEYDA

CIUTAT DE LEYDA.

Les rendes de la ciutat de Leyda se arrendaren en l'any .M.CCC.XX.III. a I any per preu deXVI. mil .C. sous jaquesos.

20. A.H.N.: Còdex 459, fols. 93 v.-94 r.

21. A.C.A.: M.R., vols. 514 al 523.

22. FORT I COGUL, Eufemià: *El senyoriu de Santes Creus*, Barcelona, 1972, d.p., i A.C.A.: Canc., reg. 1003, fol. 71 r.

E en l'any .M.CCC.LXXX.II. se arrendaren per en P[ere] ça Costa a I any per preu deIII. mil .DCC. sous jaquesos.

E en l'any .M.CCCC.II. se arrendaren per en Bernat Serra a I any, per preu deIII. mil .D.L. sous jaquesos.

Item fahia l'alcadi dels moros per l'offici seu...III. masmodines que valen .X.VIII. sous. E d'altra part per I concessió que li fou feta,XIII. sous.

Item d'açò que.s reebia del alcadi dels moros no se'n reeb vuy res despuys de la destrucció del call.

Item reebia lo senyor rey per lo trahut dels juheus de Leyda que fahien cascun anyM.CC. sous jaquesos.

D'aquests .M.CC. sous que.ls dits juheus fahien cascun any reebia lo senyor rey en Johan estant primogènitM. sous. E los restants .CC. sous reebia en Francesch dez Torrent per tota vida sua.

Item reebia lo dit senyor per cens de la scrivania de la cort de Leyda, la qual fo stablida per en P[ere] ça Costa en l'any .M.CCC.L.III.VIII. morabatins.

Dels dits .VIII. morabatins fo feta donació per lo dit senyor a n Bononat Gill, sribà de casa sua ab carta feta a .IIII. de feber del any .M.CCC.XC.III., però la dita carta no fou signada de mà del rey, mes de son vicecanceller.

Les vinyes ab l'ort ab les oliveres ab lo celler e graner e ab .X. sous censals que.l senyor rey pren en Leyda, que foren del bisbe de Leyda, foren venudes en l'any .M.CC.LXXX.VI perCC. sous jaquesos.

fol. 7 r.

Los censes menuts qui vuy se reeben en la dita ciutat de Leyda de diverses persones, munten segons appar en los comptes dels batles general qui vuy sónCLXX. sous, .VI. [diners] jaquesos et .III. sous, .VI. [diners] barcelonesos.

Sobre les rendes e drets de la bladeria de Leyda fou feta assignació per lo senyor rey als hereus d'en Ramon de Bolas de .D. sous de censal mort per certa quantitat que.l dit senyor li havia²³ donada generosament²⁴.

TORRES, AB L'ORT PROP LO CASTELL E AB LOS MOLINS DE CONJAQUERA E LO MOLÍ NOU DE TORRES.

Les rendes de Torres ab lo dit ort e molins foren arrendats en l'any .M.CC. LXXX.VI. a I any per preuIII. mil .DCC.XXX. sous jaquesos e per mig march d'argent.

LA HONOR QUE FOI D'EN BARTHOMEU D'ALCOLEIA AB LA TORRA DE VALL DE SECCA.

Les rendes de la dita honor ab la torra de Vallsecca foren venudes en l'any .M.CC.LXXX.VI. a I any per preu deCCC.L. sous barcelonesos e per mig march d'argent.

SUDANELL.

Les rendes de Sudanell foren venudes en lo dit any .M.CC.LXXX.VI. a I any per preuM. sous jaquesos e per mig march d'argent.

23. Segueix *feta*, tatxat.

24. Estic estudiant les rendes reials de la ciutat de Lleida a mitjants del segle XIV; el treball es publicarà a «Ilerda».

BELLOCH AB LOS DOMENGES.

Les rendes de Bell.loch foren venudes en l'any .M.CC.LXXX.VI. e ab los emoluments de la batlia valgueren en I anyD.LXXX.I. sous, .XI. diners jaquesos e per mig march d'argent.

fol 7 v.

IDEM BELL.LOCH.

Item valgueren en l'any .M.CCC.VI. les predites rendes a I anyM.DC. sous jaquesos e per mig march d'argent.

Lo dit loch de Bell.loch és de vehinat de I carrer de Leyda, e lo senyor rey met-hi batle e pren-hi lo dit sennyor cascun any per cens mige faneqa de civada per I ferraginal clos qui és en la serra de Bell.loch²⁵.

LORENÇ, SANTA LINIA, SAYDÍ, ALÒS, MEYÀ, CASTELLÓ DE MEYÀ, ORENGA, PERALVA, FONT LONGA, VILANOVA DE MEYÀ, IRRJET, FABREGADA, MASSANA, LA NOU, BALDOMÀ, VERNET, VILAIAFFER, CAMARASA, CUBELLS E MUNTGAY, PEATGE DE MUNTÇÒ, CASTELL DE POMAR, CASTRO DE ELINS, SANT STHEVA DE LITTERA, ALBALAT DE CINQUA, LIMINYANA DE PALLARS, FIGUEROLA, BENAVARRA.

Tots los dessus dits lochs e rendes d'aquells té.n vuy la ciutat de Leyda en penyora per .L. mil florins, segons appar per carta feta al Coll de Begués a .XX.IX. de març del any .M.CCC.XC.VI.

TAMARIT DE LITTERA.

Les dites rendes de Tamarit foren venudes en l'any .M.CC.LXXX.VI. a I any per preu deCCCC.XX. sous jaquesos e per mig march d'argent.

E en l'any .M.CCC.XX.VII. lo senyor rey n'Amfós féu (fol. 8 r.) donació a.n Bernat de Muntgay e a na Caterina, muller sua, çò és de vida lur, de totes les rendes e drets que.l dit senyor havia e reebia en la dita vila de Tamarit per raó de la castlania que.l dit senyor hi havia per compra que.l dit senyor ne feu d'en P. de Pina, saul (salvat) emperò çò que per cavalleries e per salari del batle se deu pagar cascun any.

ALMACELLAS.

Les rendes del loch d'Almacelles e de Giminnells foren venudes en lo dit any .M.CC.LXXX.VI. a I any per preu deC.XXX.V. sous e per mig march d'argent.

Lo dit loch d'Almaçelles és de vehinat, és I carrer de Leyda, però lo senyor rey hi té batle²⁶.

Les rendes del dit loch d'Almaçelles ab les rendes de Giminnells foren assignades per lo senyor rey a violari a micer Ombert de cap de pont per .M. sous que li eren deguts²⁷.

25. LLADONOSA PUJOL, J.: *Història de Lleida*, Tàrrrega, 1973, vol. I, pàg. 407.

26. Id. nota 25.

27. A.C.A.: R.P., B.G., classe 6.ª A, vol. 5, fol. 29 r.

CABRERA.

Lo dit castell de Cabrera fo donat o excambiat per lo senyor rey en P[ere], fill del senyor rey en Jacme, a.n Asbert de Mediona, ab carta feta en l'any .M.CC.LXX.VII.

ALMANAR.

Les rendes del dit loch d'Almanar foren venudes en l'any .M.CC.LXXX.VI. a I any per preuCC. sous jaquesos e per miq march d'arqent.

E ultra açò hi havia lo dit senyor per quèstiaII. mil sous.

Item per cenaCCCC. sous, axí que són:II. mil .CCCC. sous jaquesos.

Après lo dit loch d'Almanar fou donat per lo senyor rey al comte d'Ampúries per dot de la infanta dona Iohana, filla sua.

fol 8 v.

BESTRUÇ.

Lo senyor rey en P[ere]²⁸ ab carta sua dada en Barcelona, .VIII. kalendas madii del any .M.CCC.XL.III., vené al noble n'Arnau²⁹ d'Orcau e als seus, lo dit castell de Bestruç, ab tota jurisdicció alta e baxa e mer e mixt imperi e tot altre dret que.l dit senyor hi hagués, per preu de .XII. mil sous barcelonesos³⁰.

TALARN. ALTARRIBA. ORRIT.

Les rendes del dit loch de Talarn foren venudes en l'any .M.CCC.LXXX.I. a I any per preu deDCCCC. sous jaquesos.

Les rendes del dit loch d'Orrit valqueren en lo dit anyXIII. sous, .II. [diners] jaquesos.

En lo dit loch d'Altarriba se reeben alguns poch de cens qui muntaren en lo dit anyXII. sous, .VIII. [diners] jaquesos.

[Los dits lochs de Talarn, de Altarriba e Orrit foren venudes per lo senyor rey en P[ere] en l'any .M.CCC.LXXX.V. als còsols e universitat de Tremp, per preu de .C.L.III. mil .DCC. sous barcelonesos.]

PALAU E CELLÉS. GUÀRDIA E MUR.

Los dits lochs de Celés e Palau e Guàrdia e Mur foren venuts a mossèn Berenguer d'Abeylla ab les rendes d'aquells per preu de .XL. mil sous barcelonesos.

SEGÚ.

Valien les rendes que.l dit loch de Segú fahia en lo dit any .M.CCC.LXXX.I.XX. sous, .III. [diners] jaquesos.

28. Tatxat *Johan*, precedint la *P*.

29. Tatxat *de Vallseca*.

30. A.C.A.: R.P., B.G., classe 4.ª, vol. 11, fols. 153 r.-157 r.

31. A.C.A.: R.P., B.G., classe 4.ª, vol. 14, fols. 69 r.-80 v.

fol. 9 r.

ARENÝ. LIMINYANA. TERRAÇA E SENT PERE DE GAVET.

Los dits lochs d'Areny, de Liminyana, de Terraça e de Sent P. de Gavet ab me e mixt imperi, foren venuts per lo senyor rey en P[ere] a mossèn A. d'Orchau ab carta dada lo .XX.III. dia de juny del any .M.CCC.LXX.VIII. per preu deXVII. mil .DC. sous barcelonesos³².

IUSSEU, STOPANYÀ, LESGUARRA E LESGUARRES, FALÇ, VIACAMP, LOÇARS, CASTELL-GALLEF, MAREMA, CORNIDELLA, PUIGVERT E PUIG SANT SALVADOR DE MANILL.

Les rendes de tots aquests lochs aci dins aquest pàrraf contenguts, foren assignades per lo senyor rey a alguns richs hòmens d'Aragó e de Cathalunya per honor, fa a saber qui. ls té ara ne per què.

MORA.

Les rendes del dit loch de Mora foren venudes en l'any .M.CCC.XX.V. a I any per preu deIIII. mil .DCC.XXX. sous jaquesos.

FALÇET.

Les rendes del dit loch de Falçet foren venudes en l'any .M.CCC.XX.V a I any per preu deVII. mil sous barcelonesos.

TEVIÇA.

Les rendes de Teviça foren venudes en lo dit any .M.CCC.XX.V. a I any per preu deV. mil .D.L. sous barcelonesos.

fol. 9 v.

VEGUERIA DE TORTOSA

CIUTAT DE TORTOSA.

Les rendes de la dita ciutat valgueren dins .XV. meses que foren comanades per collir, per çò com no.s pogueren arrendar, los quals començaren primer de janer del any .M.CC.LXXX.III. e finiren per tot març del any .M.CC.LXXX.V.III. mil .DCCCC.XL.VIII. sous barcelonesos.

Après les dites rendes foren assignades per lo senyor rey a la senyora reyna tro en l'any .M.CCC.VII.

EMPOSTA.

En l'any .M.CC.LXXX.VI. muntà çò que isqué de les rendes del dit loch per menut, per çò com en lo dit any no.s pogueren vendre les dites rendesDCCCC.L.III. sous jaquesos, .CC.XC.II. sous, .X. [diners] barcelonesos.

Sobre les rendes de la ciutat de Tortosa e del castell d'Amposta foren venuts per lo senyor rey en Johan a.n Berenguer de Cortilles, .III. mil sous censals per preu

32. Id. nota 30, fol. 161 v.-167 v.

deXXX. mil ab carta dada a .X. VII. de desembre del any .M.CCC.XC.III. e ab carta de gràcia³³.

Les rendes del dit loch d'Amposta foren assignades per lo senyor rey a violari a.n P. de Sanahuja, ciutadà de Leyda.

fol. 10 r.

ACÍ.S CONTENEN ALGUNS CENSES [QUE.S FAN] PERMANENTMENT EN CASCUNA DE LES .V. VEGUERIAS EN LO PRESENT QUADERN CONTENGLIDES.

En lo loch de Apiera qui és de la vegueria de Vilafranca fahien de cens per menut al senyor rey cascun anyV. sous.

En la dita vila de Vilafranca fan de cens per menut al senyor rey cascun anyLXX.V. sous, .V. [diners].

En la dita vila del Arboç, qui és de la dita vegueria, fan cascun any al senyor reyVI. sous, .VI. diners.

VEGUERIA DE TARRAGONA.

En la dita ciutat de Tarragona fan cascun any al senyor rey de cens sous, .VI. [diners].

VEGUERIA DE MUNTBLANCH.

En la dita vila de Muntblanch se fan cascun any de censes al senyor reyLX. sous.

VEGUERIA DE LEYDA.

En la dita ciutat de Leyda fan vuy cascun any de cens al senyor reyCLXX. sous, .VI. diners jaquesos, .III. sous, .VI. [diners] barcelonesos.

fol. 10 v.

BELL.LOCH.

En lo dit loch pren vuy lo senyor rey de cens sous, .VIII. diners jaquesos.

CASTELL-FOLLIT DE BAS.

En lo dit castell pren vuy lo senyor rey de censV. sous barcelonesos.

PAPIOL.

En l'any .M.CCC.XC.V. lo senyor rey en Johan vené a.n Berenguer de Cortilles la iuridicció e tot altre dret que ell hagués en lo castell de Papiol, situat en Lobregat, ab carta feta a .XX.VI. de janer del dit any per preu deVI. mil .CCCC. sous barcelonesos.

En l'any .M.CCC.LXX.VII. lo senyor rey en P[ere] vené a mossèn Ramon Alamy de Cervelló e als seus, per franch alou, lo castell de Sobirats ab tots aquells drets que.l dit senyor hi havia, per preu deCC.LXXX.III. mil .DCCC.LX. III. sous, .VI. diners barcelonesos.

En l'any .M.CCC.LXXX.II. lo senyor rey en P[ere] vené a.n Francesch de Sent Climent, cavaller, lo castell de Flix e de la Plana, el mas de Flix ab tots drets e iuridicció, per preu deIX. mil .DCC.IX florins d'Aragó, ab carta dada en Algezira lo .XX.I. dia de juny del any .M.CCC.LXXX.II.

33. Id. nota 31, fol. 144 r.-157 r.